

ЛОГІСТИЧНЕ ТА МАРКЕТИНГОВЕ УПРАВЛІННЯ

УДК 65.9.(2)30-5

О.В. Акініна, Л.Р. Іванишин, Г.М. Мадрига
Інститут підприємництва і перспективних технологій

ОРГАНІЗАЦІЯ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ВИРОБНИЦТВА ЯК ОБ'ЄКТ ЛОГІСТИЧНИХ РІШЕНЬ

© Акініна О.В., Іванишин Л.Р., Мадрига Г.М., 2004

Розглянуто організаційні засади матеріально-технічного забезпечення виробництва, як об'єкт логістичних рішень.

This work present organizational bases of both technical and material provision of manufacturing process, as an object of logistic decisions.

Постановка проблеми. Забезпечення ефективності процесу виробництва вимагає наявності організації матеріально-технічного забезпечення, яка включає в себе вивчення та аналіз ринку постачальників, оперативне управління запасами, контроль за ефективністю використання ресурсів. Підготовку проектів управлінських рішень, спрямованих на зниження матеріаломісткості продукції повинен здійснювати відділ матеріально-технічного забезпечення, використовуючи інформаційну базу бухгалтерської служби підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вирішення проблеми комплексного оперативного управління оборотними активами і короткостроковими зобов'язаннями неможливе без раціональної організації матеріально-технічного забезпечення виробництва.

Теоретичними передумовами удосконалення організації матеріально-технічного забезпечення виробництва є трансформація вітчизняної обліково-економічної школи та адаптація зарубіжного досвіду до вітчизняної теорії та практики, пов'язані з впровадженням Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку [6].

Для досягнення поставленої мети необхідна тісна співпраця та взаємозв'язок відділу матеріально-технічного забезпечення із бухгалтерською службою фірми, яка здійснює функцію обліку і контролю за використанням як оборотних активів, так і їх запасів.

Сучасні дослідники проблеми матеріально-технічного забезпечення виробництва переважно як об'єкти дослідження обирають лише окремі компоненти ресурсного забезпечення забезпечуючої підсистеми менеджменту (організація складського господарства, інформаційне забезпечення оптимізації складських запасів, нормування витрат матеріалів тощо) [1, 2].

Переважає більшість вітчизняних авторів фактор "постачальники" вважає фактором зовнішнього середовища організації. Водночас деякі зарубіжні науковці вважають постачальників одним із важливіших внутрішніх факторів по відношенню до підприємця, оскільки в принципі піддаються контролю з його боку. Постачальників обирають враховуючи ціну на їх товар, його якість, терміни та умови постачання тощо [7].

Для фінансового стану підприємства несприятливими факторами є заморожування певної частини засобів у запасах (поточних і страхових запасах сировини, готової продукції), а також надання відтермінування платежів покупцям, оскільки це спричиняє гостру потребу у фінансуванні підприємства. Повсякденна оперативна діяльність підприємств вимагає достовірних оперативних даних для прийняття тактичних управлінських рішень.

Нині дані бухгалтерського фінансового обліку не можна використовувати в оперативному управлінні, оскільки контроль матеріальних запасів забезпечується оперативно-складським обліком та нормативами запасів (максимум-мінімум) за кожним номенклатурним номером, а управління постачанням матеріалів оперативним обліком використання договорів[8].

Формулювання цілей статті. 1. Розгляд та аналіз інформаційної бази процесу виробництва.

2. Розробка основних вимог оперативного обліку складських запасів з метою забезпечення відділу постачання своєчасною інформацією для управління запасами та їх оптимізацією.

3. Розробка універсальної структури відділу матеріально-технічного забезпечення та визначення основних функцій даного відділу.

Виклад основного матеріалу. Логістика постачання комплексно охоплює планування, управління та фізичне обслуговування матеріального потоку і потоку купованих частин з необхідним для цього інформаційними потоком з метою його прискорення і мінімізації витрат для всього процесу постачання [3].

Суттєвою частиною оборотного капіталу фірми є товарно-матеріальні запаси, успішне управління якими полягає у забезпеченні фінансування фондів для розв'язання короткотермінових задач компанії.

Початковою фазою циклу “виробництво-продаж” є закупівля сировини, яка є компонентою забезпечуючої підсистеми системи виробничого менеджменту і здебільшого визначає якість процесу переробки “входу” системи в її “вихід” – готовий продукт. При низькій якості “входу” системи неможливо отримати високу якість її виходу”.

Матеріально-технічне забезпечення виробництва в сучасних умовах господарювання повинно забезпечити досягнення таких цілей:

- своєчасне забезпечення підрозділів підприємства необхідними видами ресурсів відповідної кількості і якості ;
- покращання використання ресурсів шляхом скорочення оборотності оборотних засобів, повного використання вторинних ресурсів та виробничих відходів тощо;
- аналіз виробничих можливостей і якості продукції постачальників та заміна неконкурентоспроможних постачальників.

Особливу складність в управлінні товарно-матеріальними запасами становить оперативний облік і контроль за використанням матеріалів у виробництві.

Правильно оформлена первинна документація щодо руху матеріально-виробничих запасів та чітка організація документообороту є основною їх оперативно-бухгалтерського або сальдового методу обліку.

Організація руху матеріалів визначається масштабами виробництва, практикою постановки складського господарства, що склалася.

Складське господарство може бути представлене на підприємстві у вигляді центрального складу і різних проміжних складів у структурних підрозділах (дільницях, цехах, виробництвах). Важливого значення набуває також стан ваговимірюваного господарства.

Матеріальні цінності повинні бути розміщені відповідно до їх специфічних властивостей :

- сипкі вантажі—навалом;
- горючо-мастильні матеріали – у місткостях;
- електровари – в ящиках;
- інші види матеріалів – у піддонах, комірках тощо.

У місцях зберігання до кожного виду матеріалів прикріплюється матеріальний ярлик з вказанням номенклатурного номеру матеріалу, одиниці вимірювання та ліміту наявності. Це все забезпечує чіткішу постановку оперативного обліку руху матеріальних цінностей, своєчасний контроль за регулюванням їх оптимального запасу.

Поточний контроль за правильністю ведення поточних операцій з руху матеріалів повинен здійснюватися бухгалтерією в три етапи:

1) контроль за правильністю записів у картках обліку матеріалів (форма.М12)(1 раз на тиждень, декаду), який підтверджується підписом бухгалтера із вказанням дати перевірки у графі "Контроль (підпис, дата)". На цій фазі виключається дублювання складського обліку і обліку в бухгалтерії за кількістю та сумою;

2) надання бухгалтерії завідуючим складом реєстрів здачі документів окремо по надходженню та окремо по витратах з періодичністю, яка залежить від обсягу операцій по складу від одного дня і більше, але не пізніше першого числа місяця наступного за звітним;

3) складання бухгалтерією " Відомості обліку залишків матеріалів на складі". Ці залишки такують шляхом множення кількості на ціну за одиницю.

Облік та аналіз залишків товарно-матеріальних цінностей надає інформацію про окремі облікові групи товарів та їх збереження за кожною матеріально відповідальною особою.

Організація автоматизованого обліку з управління матеріально-виробничими запасами дозволяє розв'язувати такі задачі обліку:

- контроль за виконанням договірних зобов'язань за кожним постачальником;
- відхилення фактичних матеріально-виробничих запасів від нормативних;
- спостереження за рухом матеріально виробничих запасів за місцями зберігання і споживання [5].

Центральним структурним підрозділом підприємства, на який покладається функція менеджменту – організація матеріально-технічного забезпечення виробництва, є відділ матеріально-технічного забезпечення.

На рис. 1 подана універсальна структура відділу матеріально технічного забезпечення:

Основними функціями даного відділу є:

- проведення маркетингового дослідження ринку постачальників конкретних видів ресурсів та їх каналів розповсюдження;
- нормування потреби в конкретних видах ресурсів;
- аналіз ефективності використання ресурсів та розробка заходів щодо зниження норм і нормативів їх витрачання;
- розробка матеріальних балансів;
- планування матеріально-технічного забезпечення виробництва ресурсами;
- організація транспортування, складського господарства, а в разі необхідності підготовки ресурсів до використання під час виробництва;
- організація забезпечення ресурсами робочих місць;
- організація переробки та реалізації відходів виробництва;
- оптимізація форм матеріально-технічного забезпечення виробництва.

Функцію обліку і контролю використання ресурсів здійснює бухгалтерська служба підприємства [4].

Планування матеріально-технічного забезпечення виробництва вимагає проведення комплексу трудомістких робіт з прогнозування і нормування окремих видів ресурсів на плановий період, розробку матеріальних балансів за видами ресурсів (джерелами надходження та напрямками використання), аналізу питомих витрат матеріальних ресурсів за звітний період, планування складських запасів та використання технологічного обладнання та оснащення.

Прискорення матеріальних потоків, зниження матеріальних витрат у структурі собівартості виробництва уможлиблюється застосуванням інструментів логістичного планування та управління виробничими процесами [3].

Факторами покращання використання ресурсів є:

- застосування до процесів руху ресурсів сукупності наукових підходів менеджменту;
- оптимізація формування і використання ресурсів;
- удосконалення конструкції або структури продукції;
- удосконалення технології виготовленої продукції;
- застосування матеріалів із завчасно заданими властивостями;
- застосування оптимальних для даних умов форм і методів забезпечення ресурсами;
- стимулювання покращання використання ресурсів [5].

Рис. 1. Організаційна структура відділу матеріально-технічного забезпечення

На вибір конкретної форми забезпечення матеріально-технічними ресурсами суттєво впливають такі фактори: особливості ресурсу, тривалість його отримання, кількість пропозицій, якість, ціна ресурсу тощо.

Важливим моментом під час укладання угод на постачання матеріальних ресурсів є необхідність відображення в них кількісних та якісних показників, конкретних форм поставок, термінів, санкцій та інших вимог. Вирішального значення у матеріально-технічному забезпеченні набуває надійність ділового партнера та удосконалення вітчизняного законодавства щодо вирішення суперечок у Господарському суді України.

Висновки. Отже, оперативний облік та аналіз закупівлі та використання товарно-матеріальних цінностей, будучи об'єктом логістичних рішень процесу постачання, надає своєчасну інформацію про залишки запасів та норми їх використання, що дозволяє здійснювати своєчасне постачання матеріалів. Можливі мінімальні терміни постачання та можливі низькі витрати на транспортування, розміщення і складування є безумовним критерієм оптимальної технології постачання.

Забезпечення здійснення процесу перетворення продукції вимагає наявності у організаційній структурі підприємства спеціалізованого структурного підрозділу, який повинен координувати процес матеріально-технічного постачання виробництва та розробляти і впроваджувати заходи щодо зниження витрат матеріальних ресурсів.

1. Селюченко Н.С., Кічор В.П. Оптимізація запасів підприємства з врахуванням взаємозамінності факторів виробництва // Вісн. НУ "Львівська політехніка". – 2002. – №446. – С. 375–378. 2. Таранський І.П., Гірна О.Б., Довба М.О. Складське підприємство у сучасних умовах // Вісн. НУ "Львівська політехніка". – 2002. – №446. – С. 95–99. 3. Крикавський Є. Економічний потенціал логістичних систем. – Львів. ДУ "Львівська політехніка", 1997. – 168 с. 4. Фатхутдинов Р.А. Производственный менеджмент: Учебник, 2-е изд. – М.: ЗАО «Бизнес-школа»Интел-Синтез», 2000. – 464 с. 5. Астахов В.Т. Бухгалтерский(финансовый) учет : Учебн. пособие. Сер. "Экономика и управление". – Ростов н/Д.: Издательский центр "МарТ", 2002. – 832 с. 6. Сухарева Л., Петренко С. Проблеми адаптації і передумови організації контролю у вітчизняній теорії та практиці // Бухгалтерський облік і аудит. – 2001. – №8. – С. 32–36. 7. Хизрич Р. Питерс М. Предпринимательство, или как завести собственное дело и добиться успеха. Вып.2. Создание и развитие нового предприятия. Пер.с англ. / общ. ред. В.С. Загашвили. – М.: Прогресс, 1992. – 256 с. 8. Чумаченко М. Управлінський облік в Україні // Бухгалтерський облік і аудит. – 2001. – №6. – С. 43–47.